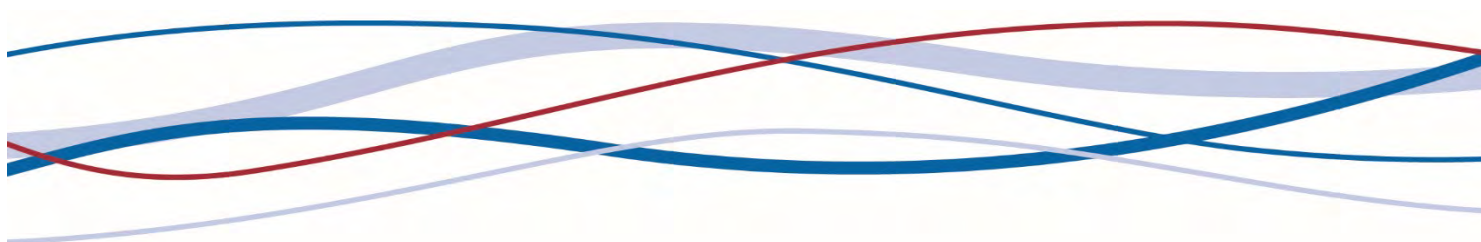

Räkna Q

Rapport över det nationella projektet räkna Q

Blekinge län

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Rapport: 2017:3

Rapportnamn: Räkna Q

Utgåva: Endast publicerad på hemsida

Utgivare: Länsstyrelsen Blekinge län, 371 86 Karlskrona.

Hemsida: www.lansstyrelsen.se/blekinge

ISSN: 1651-8527

Författare/Kontaktperson: Rapporten utgår från Länsstyrelsens i Kronobergs rapport över Räkna Q skriven av Dennis Olsson och har skrivits om med Blekinges uppgifter av Karl-Oskar Erlandsson

Räkna Q genomfördes av Freja Råberg med Helena Rosenberg som handledare i Blekinge län under perioden sommaren 2015.

Länsstyrelsens rapporter: www.lansstyrelsen.se/blekinge/publikationer

© Länsstyrelsen Blekinge län

Räkna Q

Rapport över arbetet med det nationella projektet *Räkna Q* i Blekinge län.

Bakgrund och syfte med projektet

År 1987 infördes Plan- och bygglagen och landets kommuner fick därmed ett utökat ansvar för att tillvarata kulturvärdena i den byggda miljön. I denna lag gavs kommunerna möjlighet att i detaljplaner och områdesbestämmelser införa bestämmelser om skydd och varsamhet för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Det utökade ansvaret förutsatte att kommunerna fick stöd i form av kunskap och råd från länsstyrelserna och länsmuseerna. Utöver detta fick länsstyrelserna ett tillsynsansvar att följa plan- och byggutvecklingen i länet och länsmuseerna skulle svara för kunskapsuppbyggnaden om länets kulturmiljöer.

I de 16 nationella miljömålen är tillvaratagandet av kulturarvet en väsentlig del och för att kunna arbeta så att målen uppnås har kulturarvssektorns behov av lägesbeskrivningar, utvärderingar och åtgärdsstrategier blivit mycket stort. I miljömålen anges att den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen ska värnas, utvecklas och ha långsiktigt hållbar förvaltning. Det finns därför behov av att den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen är helt och fullt identifierad samt att det är känt hur stor del av denna som idag har ett skydd.

Det finns flera sätt att skydda och tillvarata bebyggelse men den reglering som är mest omfattande är den som görs med hjälp av skydds- och varsamhetsbestämmelser samt rivningsförbud i detaljplaner och områdesbestämmelser. Ett problem är att det idag inte finns en samlad bild av hur mycket bebyggelse som getts sådana bestämmelser eller var denna bebyggelse är belägen. Det är då omöjligt att arbeta strategiskt, att prioritera rätt insatser till rätt nivåer och platser.

Projektet *Räkna Q* bedrivs av länsstyrelsernas gemensamma miljömålsarbete inom RUS (Regional utveckling & Samverkan i miljömålssystemet) och har som målsättning att kartlägga de objekt, vanligtvis byggnader, som getts bestämmelser om varsamhet och skydd för kulturvärden i detaljplaner och områdesbestämmelser. Syftet med projektet är att få en samlad bild av hur många sådana objekt det finns och var de är belägna samt att analysera och sprida denna bild. Denna bild ska sedan ligga till grund för samverkansinsatser mellan länsstyrelsen och kommunerna.

Förväntat resultat och effekter

I denna rapport redovisas hur Blekinges kommuner har använt sig av Plan- och bygglagen för att införa bestämmelser om skydd och varsamhet för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Detta innebär en

identifiering av 100 % av den utpekade kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen som är skyddade i plan mellan år 1987 och 2015-01-09.

Studien ingår i det regionala arbetet med det nationella miljömålet *God bebyggd miljö* men är också en viktig indikator för hur arbetet med Blekinges kulturhistoriskt viktiga bebyggelse fortskrider. Resultaten kommer att ligga till grund för indikatorn q-märkt på www.miljomal.se.

Metoden

Metoden går ut på att granska de detaljplaner kommunerna tagit fram inom länet sedan PBL trädde i kraft 1 juli 1987. Samtliga planer som insänts till länsstyrelsens arkiv till 2015-01-09 har granskats och det har registrerats om objekten har skydds- eller varsamhetsbestämmelser samt om det föreligger rivningsförbud. Detta har registrerats i en geodatabas som kopplas till ett GIS-skikt. Objekten kan både vara byggnader, anläggningar och natur. GIS-skiktet kommer att finnas tillgängligt via WebbGIS på Länsstyrelsen i Blekinges webbplats.

Skydd för kulturmiljö i bebyggelse

Plan- och bygglagen (PBL) är kommunernas verktyg för att skydda kulturhistoriskt viktiga byggnader och objekt. Då detaljplaner skapas kan planarkitekten med stöd av PBL skriva in planbestämmelser som rör krav på byggnader och natur, vilket bland annat inkluderar utformning och bevarande.

Boverket rekommenderar olika beteckningar för planer. Stor bokstav används för reglering av markanvändning och liten för bestämmelse. Det ursprungliga sättet att använda "Q" för att skydda bebyggelse härrör från den byggnadslag som föregick den nuvarande PBL. Här användes "Q" för att utmärka ett så kallat kulturresevat, det vill säga ett område, en byggnad eller en plats av stort kulturhistoriskt värde. Sedan PBL trädde i kraft har "Q" allt mer ersatts av "q". Det innebär att fokus inte längre är på att reglera användningen av bebyggelsen utan bestämmelser istället läggs på hur den ska bevaras och vad som ska tas hänsyn till vid förändring.

Det som i vardagligt tal kallas för ett "k-märkt" objekt omfattas oftast av beteckningarna "Q" och/eller "q". "q" är en skyddsbestämmelse som används för bevarande av befintliga byggnadsdelar medan "k" är en varsamhetsbestämmelse som används för att anpassa ändringar till befintlig byggnads karaktär. Detta omfattar alltid varsamhetsbestämmelser, som t.ex. "byggnadens särart får inte förvanskas" eller "vid förändring skall särskild hänsyn tas till byggnadens utformning". Varsamhetsbestämmelser kan ange vilken kulör en byggnad ska målas i eller hur fönstren ska se ut. I praktiken innebär ofta sådana bestämmelser att objektet skall bevaras så intakt

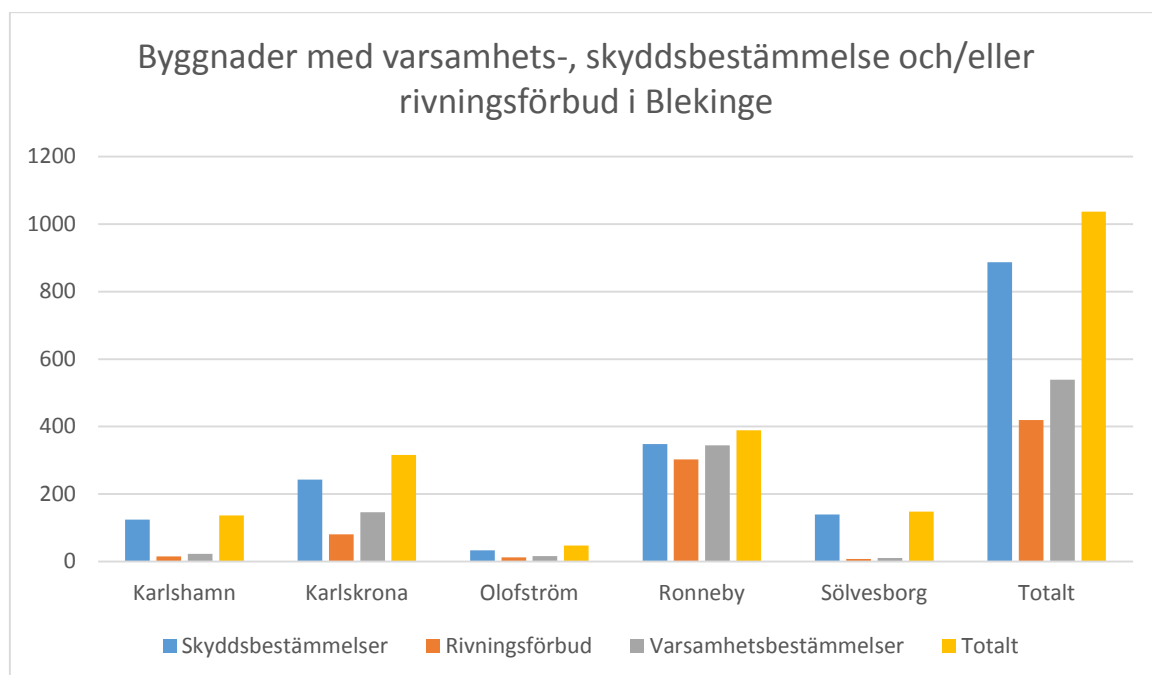
som möjligt men det finns utrymme för förändringar som passar in och anpassas efter den befintliga byggnaden.

Många ”q”-märkta objekt får, av planarkitekten, ett starkare skydd mot förvanskning nämligen en skyddsbestämmelse. En sådan är ofta mer precis när det gäller bevarande och ofta mer detaljerad. Exempelvis kan bestämmelsen helt förbjuda förändringar och/eller tillbyggnader. Planarkitekten kan gå in och i detalj påverka sådant som normalt sett inte är bygglovspliktigt, exempelvis interiörer eller hur underhåll ska utföras. Litet ”q” är därmed det starkaste skydd en byggnad kan få i en detaljplan.

Att använda beteckningen ”k” för en byggnad eller ett objekt ger endast en varsamhetsbestämmelse. Till skillnad mot skyddsbestämmelser föreskriver inte varsamhetsbestämmelser att något skall bevaras, utan tydliggör vilka karaktärsdrag och värden hos byggnaden som varsamheten ska inriktas på.

Markeringen ”n” omfattar oftast utformning men kan även verka bevarande på objekt som träd, murar, gatubeläggningar och liknande. Av denna anledning har dessa bestämmelser i fall där ”n” har omfattat ett skydd tagits upp i den här studien, t.ex. ”Smågatstenen skall bevaras” eller ”Trädet får inte fällas”.

I samband med ”q” kan planarkitekten också sätta rivningsförbud på en byggnad, vilket inte är helt ovanligt i samband kulturhistoriskt viktig bebyggelse. Ett rivningsförbud innebär att fastighetsägaren fråntas sin principiella rättighet till rivning och återuppförande, denne istället tvingas till fortsatt förvaltning av befintliga byggnader.

Sammanfattning

Totalt har 1037 objekt med varsamhets-, skyddsbestämmelse och/eller rivningsförbud registrerats i Blekinge län.

86 procent (887/1037) omfattas av skyddsbestämmelser

40 procent (419/1037) omfattas av rivningsförbud

52 procent (539/1037) omfattas av varsamhetsbestämmelser

Karta över Blekinge där alla 1037 registrerade objekt visas.

Karta där alla 887 objekt med skyddsbestämmelser visas.

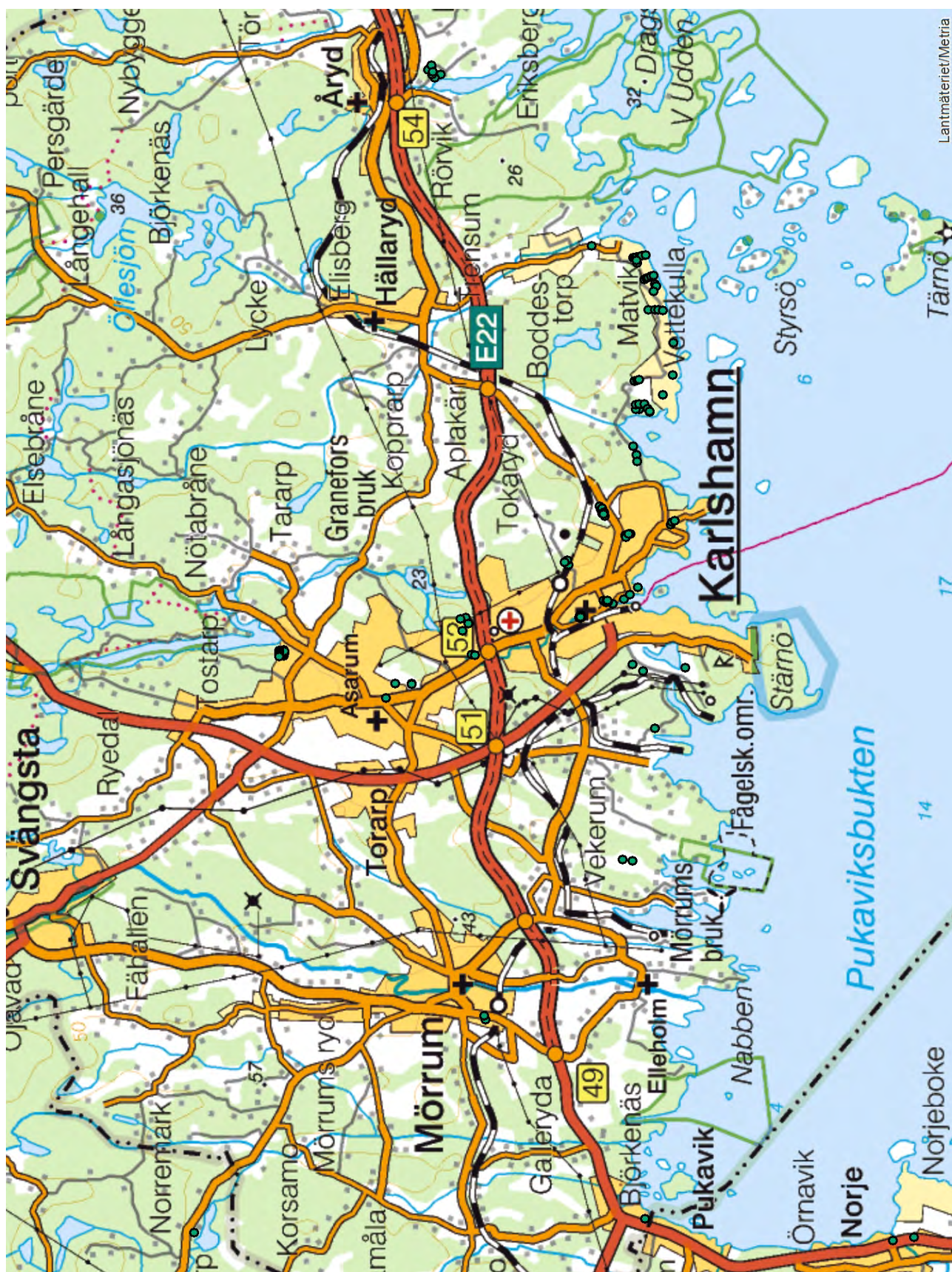
Karta där alla 539 objekt med varsamhetsbestämmelser redovisas.

Karta där alla 419 objekt med rivningsförbud visas.

Karta över Karlshamns kommun där alla 137 registrerade objekt visas.

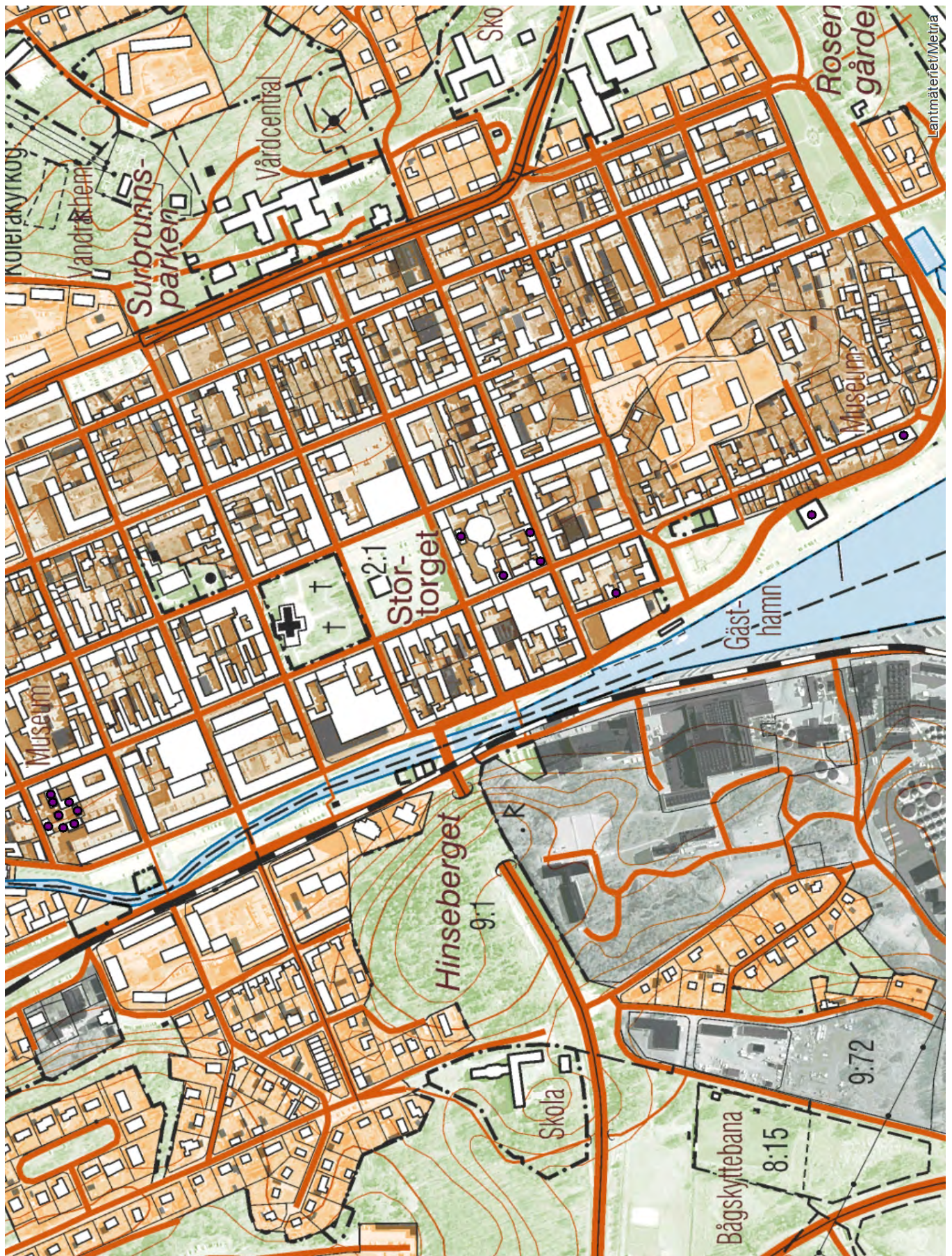

Karta över Karlshamns kommun där alla 25 objekt med skyddsbestämmelser visas.

Lantmäteriet/Metria

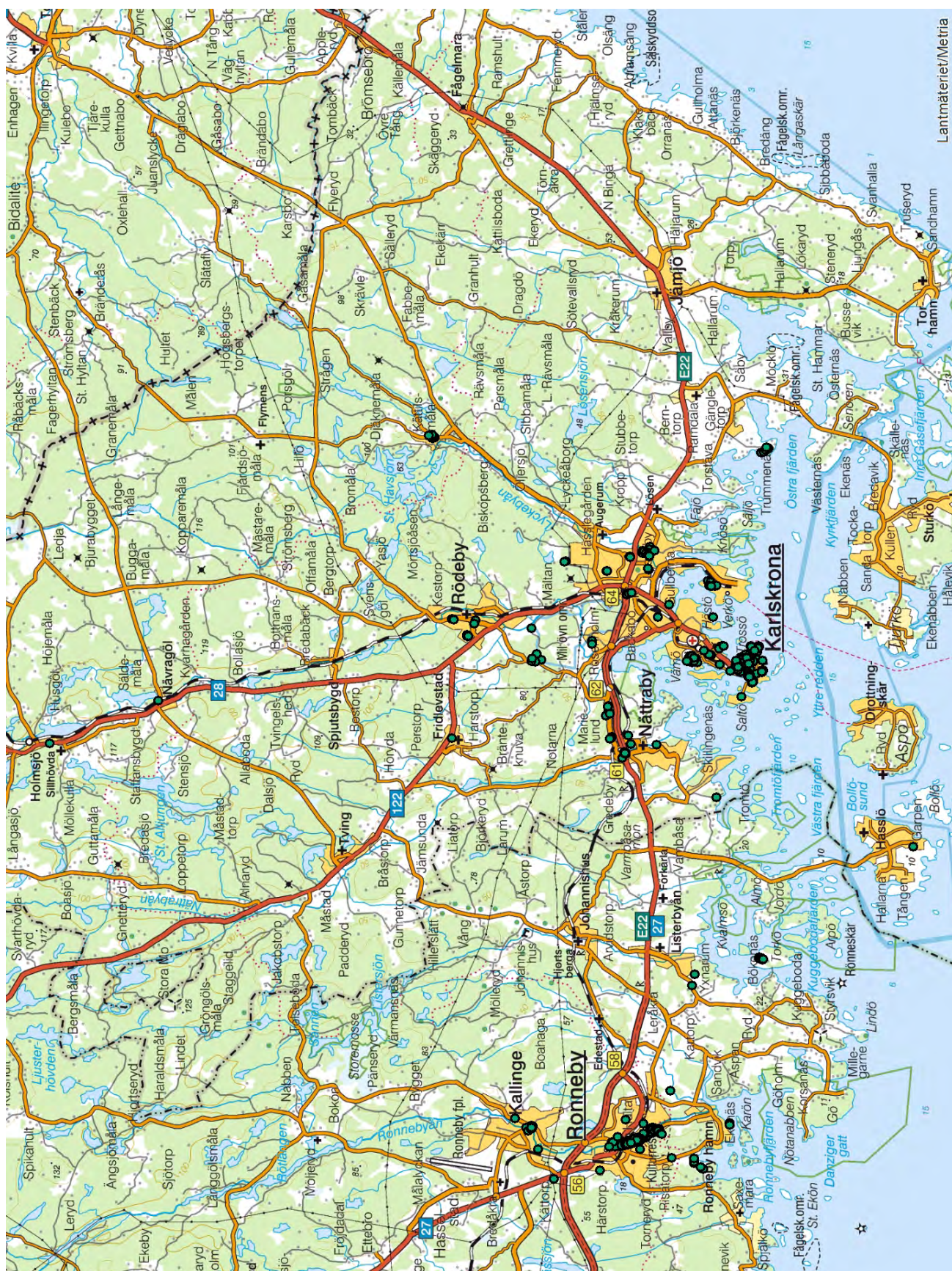
Karta över Karlshamns kommun där alla 22 objekt med varsamhetsbestämmelser redovisas.

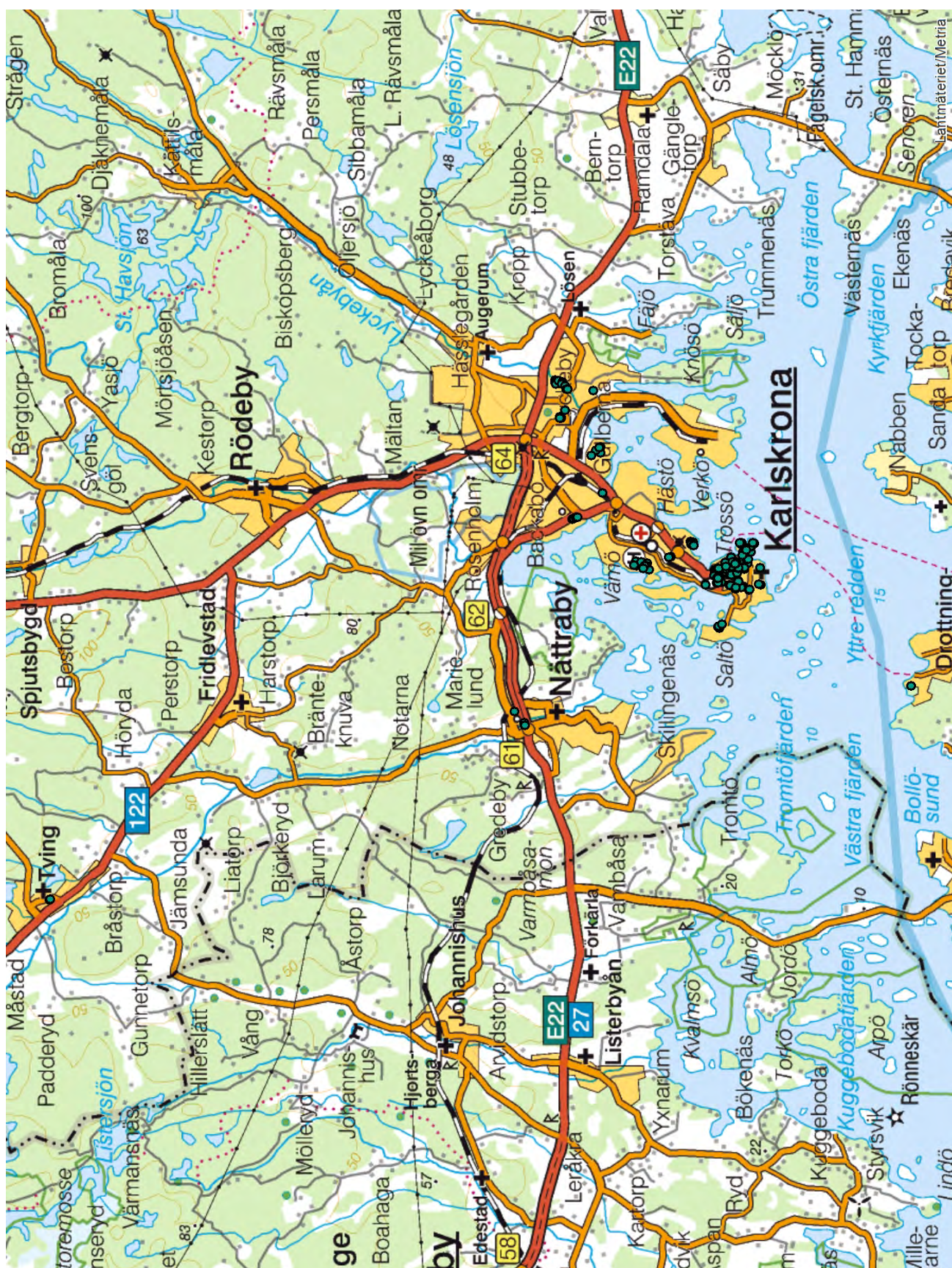
Karta över Karlshamns kommun där alla 15 objekt med rivningsförbud visas.

Karta över Karlskrona kommun där alla 315 registrerade objekt visas.

Karta över Karlskrona kommun där alla 240 objekt med skyddsbestämmelser visas.

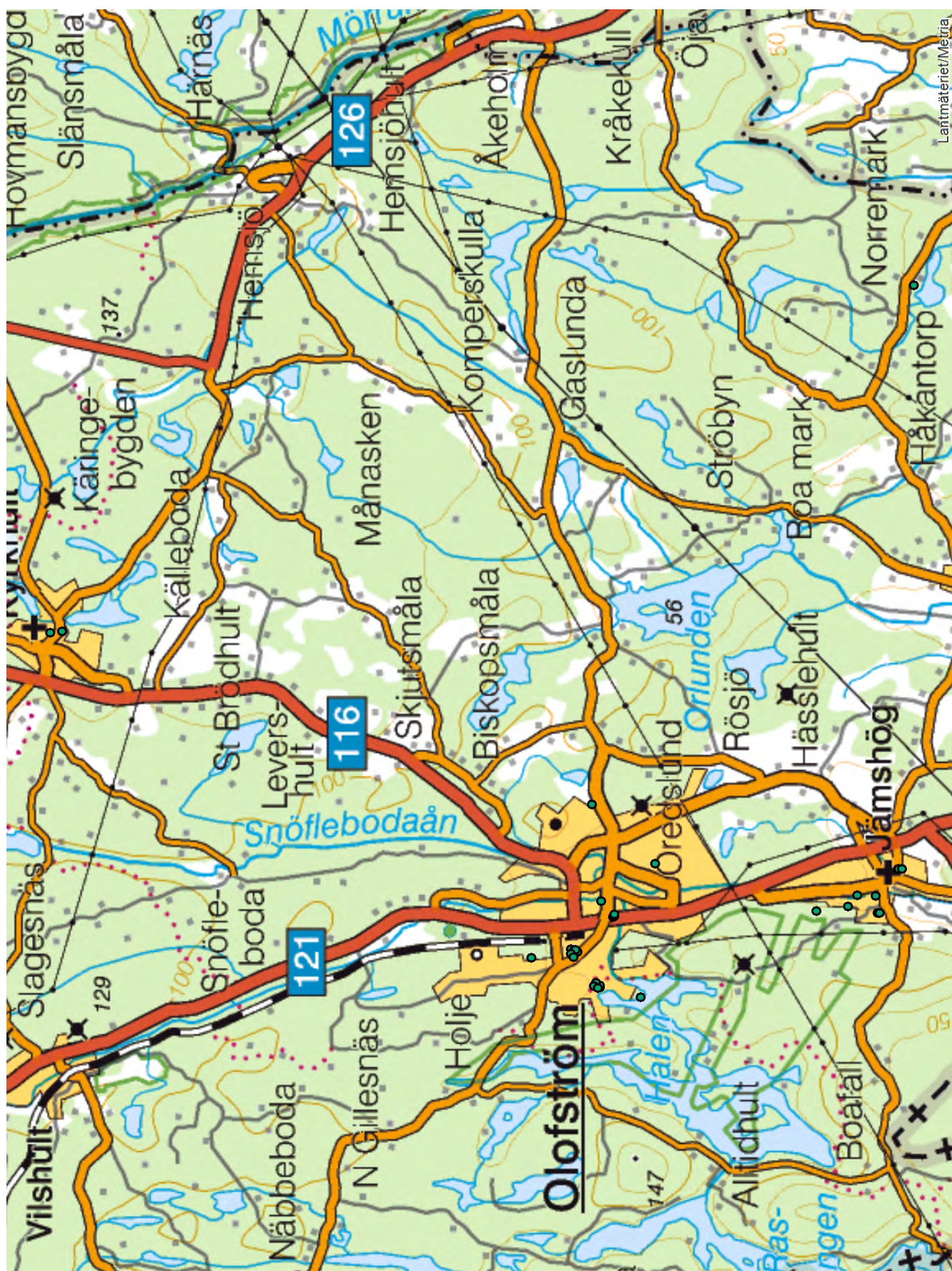
Karta över Karlskrona kommun där alla 147 objekt med varsamhetsbestämmelser redovisas.

Karta över Karlskrona kommun där alla 80 objekt med rivningsförbud visas.

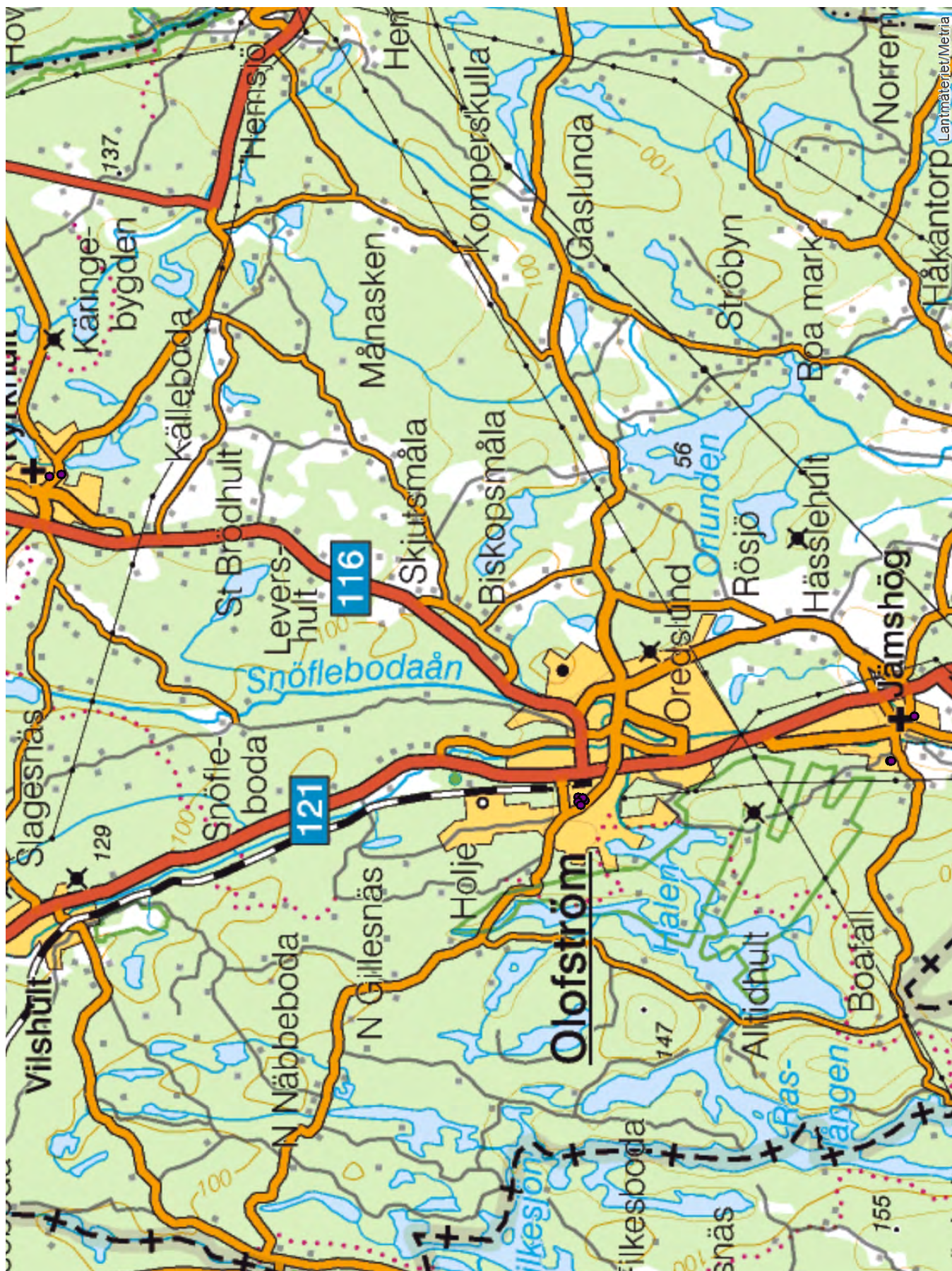
Karta över Olofströms kommun där alla 47 registrerade objekt visas.

Karta över Olofströms kommun där alla 33 objekt med skyddsbestämmelser visas.

Karta över Olofströms kommun där alla 16 objekt med varsamhetsbestämmelser redovisas.

Karta över Olofströms kommun där alla 12 objekt med rivningsförbud visas.

Karta över Ronneby kommun där alla 393 registrerade objekt visas.

Karta över Ronneby kommun där alla 351 objekt med skyddsbestämmelser visas.

Karta över Ronneby kommun där alla 344 objekt med varsamhetsbestämmelser redovisas.

Karta över Sölvesborgs kommun där alla 148 registrerade objekt visas.

Karta över Sölvesborgs kommun där alla 139 objekt med skyddsbestämmelser visas.

Karta över Sölvesborgs kommun där alla 10 objekt med varsamhetsbestämmelser redovisas.

Karta över Sölvesborgs kommun där alla 8 objekt med rivningsförbud visas.

LÄNSSTYRELSEN BLEKINGE LÄN

SE-371 86 Karlskrona

Telefon 010-224 00 00

E-post: blekinge@lansstyrelsen.se www.lansstyrelsen.se/blekinge

Rapporter Länsstyrelsen Blekinge län ISSN 1651 -8527